

IT-driftsutredningens slutbetänkande ”Säker och kostnadseffektiv IT-drift – förslag till varaktiga former för samordnad statlig IT-drift” (SOU 2021:97)

American Chamber of Commerce in Sweden välkomnar möjligheten att avge remissyttrande över slutbetänkandet från IT-driftsutredningen. Bland våra medlemmar finns flera av världens ledande företag som utvecklar och tillhandahåller de tjänster som utredningsbetänkandet handlar om.

Digital infrastruktur och molntjänster öppnar för modernisering in om offentlig sektor, vilket i sin tur ger svenska medborgare bättre samhällsservice. Covid-19 har inneburit en allt snabbare digitalisering av offentlig sektor genom att medarbetare arbetat hemifrån och medborgarna förväntar sig bättre digitala tjänster. Denna digitalisering sätter strålkastarljuset på ett behov av molntjänster, ökad datakapacitet, cybersäkerhet och informationssäkerhet. Allt detta ska dessutom tillhandahållas av en svensk offentlig sektor med krav på resurseffektiviseringar.

Av dessa skäl välkomnar vi de förslag i betänkandet som innebär ökad samordning mellan statliga myndigheter, och som lyfter fram behovet av vägledning, stödfunktioner och gemensamma standarder som hjälp till myndigheter i deras digitaliseringsresa. Givet Sveriges höga grad av decentralisering i styrning av offentlig sektor kan dessa förslag ge ökad informationssäkerhet och sänkta kostnader på bred front. Samtidigt finns det delar av offentlig sektor som behöver särskilda tjänster för sin verksamhet, så vi delar betänkandets syn att anslutningen till det föreslagna samordnade statliga tjänsteutbudet ska bygga på frivillighet.

Svensk offentlig sektor behöver tillgång till state-of-the-art-teknologi som är säker, lättillgänglig och kostnadseffektiv samt i linje med svenskt och europeiskt regelverk. Här vill vi därför gå in på några områden där de föreslagna samordningslösningarna riskerar medföra hinder för privata tjänsteleverantörer att bidra med bästa möjliga teknologi. I slutändan är det den offentliga sektorns aktörer själva som förlorar på detta, när de hindras från att samarbeta med privata leverantörer som är specialiserade på det slags lösningar som offentlig sektor behöver i olika situationer, och när deras tillgång till innovativa spjutspetslösningar begränsas. Det kan dessutom leda till att själva idén med utredningen inte kan uppnås fullt ut, nämligen att finna lösningar för samordnad statlig IT-drift där så är lämpligt.

Några förslag och kommentarer:

- Lagstiftningsåtgärder föreslås som innebär att man undviker marknadslösningar, men inte heller följer det europeiska upphandlingsregelverket – detta genom att det samordnade statliga tjänsteutbudet som ska tillhandahållas av fyra utpekade leverantörsmyndigheter ska överenskommas internt inom staten, direkt mellan statliga

myndigheter (avsnitten 6.8.3, 8.3.4 samt 10.5).

- I betänkandet medges att de fyra leverantörsmyndigheterna i konkurrensrättslig mening kan ses som företag som säljer IT-tjänster till det offentliga (avsnitt 11.9.1) vilket är problematiskt eftersom tjänsterna inte tillåts utsättas för konkurrens på en öppen marknad.
- Betänkandet pekar på att nya tjänster kan upphandlas från privata aktörer eller erbjudas av de utpekade leverantörsmyndigheterna, men från konkurrenssynpunkt är urvalet av de fyra leverantörsmyndigheterna problematiskt (avsnitt 11.3.2). Tre av dessa fyra leverantörsmyndigheter har varit mycket öppna med sin negativa syn på USA-baserade IT-företag, en allmän syn som de baserar på ett fåtal särfall – inom ett område som inte låter sig generaliseras vad gäller leverantörer och tjänster. Det är således sannolikt att leverantörsmyndigheterna kommer att fortsätta utesluta IT-leverantörer på ett sätt som inte grundas på en specifik analys av deras tjänster.
- Offentliga aktörer kan, enligt vår erfarenhet, behöva skraddarsy lösningar från IT-leverantörer. En lösning vore därför att etablera ett särskilt forum där alla aktörer kan mötas och diskutera behoven - de myndigheter som får i uppdrag att implementera det samordnade statliga tjänsteutbudet, de myndigheter som valt att ansluta sig till tjänsteutbudet och de privata företag som har tjänster att erbjuda.
- Konsekvensutredningen (avsnitt 12.2) tar inte upp hur betänkandets förslag påverkar den offentliga marknaden i bred mening. Även om regioner och primärkommuner inte omfattas av förslaget är det högst sannolikt att de kommer att låta sig vägledas av hur leverantörsmyndigheterna och den samordnande myndigheten agerar. Konsekvensutredningen ger därför inte en komplett bild av förslagets effekt i denna del.
- Konsekvensutredningen (avsnitt 12.2) gör gällande att bara ett fåtal aktörer kommer att vilja köpa ett helhetsåtagande och att marknadseffekten därmed blir liten – men av andra delar av förslaget framgår ett stort intresse för helhetslösningar.
- En ytterligare aspekt är framtidssäkring av utveckling och innovation när det gäller säkerhet, effektivitet, användbarhet osv. Genom att låsa tjänsteutbudet till en handfull svenska statliga leverantörer riskerar myndigheter att missa framtida utvecklingsframsteg i kvalitet, säkerhet och effektivitet.
- Vi välkomnar förslaget att ge ESV i uppdrag att ta fram nolläge och nyckelindikatorer; dessa bör emellertid användas för att mäta existerande IT-driftlösningar (utkontrakteringar till privata företag eller annan myndighet eller egen regi) för att få bästa möjliga beslutsunderlag om säkerhet och kostnadseffektivitet för framtida driftlösningar.
- Slutligen vill vi understryka det utredningen själva kommer fram till, att svensk offentlig sektor inte har gjort den nödvändiga säkerhetsanalysen, inklusive säkerhetsklassning, av sina data. Från offentlig sektor hörs ständigt en efterfrågan på mer vägledning i detta, vilket inte minst var tydligt i remissvaren på utredningens första delbetänkande. Av detta skäl skulle vi vilja se ett uppdrag till DIGG om att ge sådan vägledning, något som lämpligen borde vara det första steget att ta.

Vi står gärna till förfogande för att diskutera hur dessa frågor kan utvecklas vidare.